

Jacek Kielin, *Jak pracować z rodzicami dziecka upośledzonego*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2002.

Współpraca nauczyciela z rodzicami to temat od zawsze aktualny i nie powinno to dziwić – przecież po obu stronach znajdują się osoby, które mają jeden cel – dobro dziecka. Dlaczego więc współpraca ta prawie nigdy się nie udaje? Autor książki poszukuje przyczyn braku porozumienia w odmiennych oczekiwaniach, niedoprecyzowaniu pojęć, niejasnych ustaleniach między stronami oraz życzeniowości zawartej w terminie „partnerstwo”. Stawia on śmiałą tezę, iż współpraca z rodzicami dziecka niepełnosprawnego jest niemożliwa. Jego zdaniem specjaliści powinni traktować współpracę z rodzicami jako rodzaj wsparcia w kształtowaniu ich postawy rodzicielskiej, jako pomoc w byciu dobrym rodzicem. Proponuje „oddać rodzicom to co rodzicielskie, a nauczycielom to co nauczycielskie”.

Publikacja uściśla wiele pojęć: czym jest współpraca i czego ona wymaga od osób, które ją podejmują oraz pokazuje, jak łatwo dochodzi do nieporozumień dotyczących celów pracy specjalistów i rodzicielskich oddziaływań. Uwzględnia w tym procesie także problematykę postaw rodzicielskich, strukturę rodziny, wykształcenie i możliwości wsparcia z zewnątrz.

Autor przedstawia przykłady kontaktów z rodzicami, prezentując procedurę niezwyklej umowy – kontraktu wraz z narzędziami diagnostycznymi. Z książki dowiadujemy się, jak wiele można osiągnąć, stosując zalecane przez autora „sześć zasad współpracy”.

Myślę, że książka Jacka Kielina skłoni wielu specjalistów pracujących w szkołach, przedszkolach czy ośrodkach terapeutycznych do przemyślenia swojej dotychczasowej pracy z rodzicami dziecka dysfunkcyjnego i zainspiruje do starannego przygotowania spotkań z nimi.

Grzegorz Szumski, *Integracyjne kształcenie niepełnosprawnych. Sens i granice zmiany edukacyjnej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.

Książka traktuje o problemach związanych z integracyjnym kształceniem niepełnosprawnych

i przedstawia sposoby radzenia sobie z nimi przez nauczycieli. Wskazuje zarówno zalety, jak i ograniczenia i realne zagrożenia wynikające z tak realizowanej formy kształcenia. Opinie zawarte w publikacji poparte są rzetelną analizą teoretyczną i doniesieniami z badań empirycznych. Jest to wielowątkowe studium, podejmujące próbę syntezy wątków i pojęć, cenne ze względu na kompleksowe i oryginalne ujęcie tematu.

Publikacja zawiera treści, które mogą być również wykorzystane w codziennej pracy rehabilitacyjnej i pedagogicznej, materiał teoretyczny poparty jest przykładami praktycznymi, a wyróżniane schematy, definicje czy pytania kontrolne pozwalają na łatwe podsumowanie wiedzy. Dodatkowym atutem pracy jest szczegółowe studium literatury obcojęzycznej i krajowej oraz charakterystyka modelowych szkół integracyjnych w kilku krajach.

Dzięki przystępnemu, jasnemu i zwięzłemu językowi publikacja jest przydatna nie tylko dla nauczycieli i terapeutów szkół i placówek specjalnych oraz szkół ogólnodostępnych i integracyjnych, ale również dla wszystkich zainteresowanych, szczególnie rodziców, decydentów oświatowych, a także studentów studiów pedagogicznych, psychologicznych i socjologicznych.

Zenon Gajdzica, *Edukacyjne konteksty bezradności społecznej osób z lekkim upośledzeniem umysłowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2007.

Problematyka książki dotyczy warunków skutecznej socjalizacji oraz kształcenia przeciw bezradności osób z lekkim upośledzeniem umysłowym. Autor analizuje pojęcie bezradności społecznej, prezentując przegląd definicji i poglądów wyjaśniających to zjawisko. Opisuje funkcjonowanie osób z lekkim upośledzeniem umysłowym w kontekście ich potrzeb społecznych, w pewnym stopniu redefiniując to pojęcie. Odbiorcy mogą zapoznać się z teorią nabywania doświadczenia prymarnego i kształtowania tożsamości osób niepełnosprawnych oraz roli nauczyciela w kontekście całego systemu i procesu kształcenia specjalnego, integracyjnego i włączającego. Zenon Gajdzica, oprócz części teoretycznej, przedstawia własną koncepcję edukacji zaradnościowej z konkretnymi wskazaniem do kształcenia przeciw bezradności społecznej. Przedstawione propozycje zostały zweryfikowane badaniami

własnymi, których analiza i interpretacja została zawarta w publikacji. Są to dane uzyskane z analizy życiorysów i sytuacji szkolnej badanych osób. Całość zamykają wnioski z wypowiedzi nauczycieli na temat sposobów realizacji działań edukacyjnych, zmierzających do podmiotowości i zaradności uczniów z lekkim upośledzeniem umysłowym.

Książka dostarcza wielu cennych informacji na temat efektywności w kształceniu osób niepełno-

sprawnych intelektualnie w stopniu lekkim. Łączy problematykę funkcjonowania szkoły z socjalizacją osób z lekkim upośledzeniem, wpisując się w nurt nowoczesnych badań nad szkołą.

Autorka jest nauczycielem konsultantem ds. edukacji specjalnej oraz kształcenia na odległość w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Warszawie

Bożena Świdarska

**Urszula Grygier, Iwona Sikorska,
Mój uczeń pracuje inaczej. Wskazówki
metodyczne, Małopolski Niepubliczny
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli,
Kraków 2008.**

Wyjątkowa książka pojawiła się na rynku wydawniczym. Wyjątkowa ze względu na to, że jest odpowiedzią na potrzeby nauczycieli, zgłaszane w czasie szkoleń dotyczących pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Autorki od wielu lat przekazują wiedzę na temat pracy z uczniami, którzy posiadają opinię lub orzeczenie wskazujące na różnorodne zaburzenia rozwojowe czy niepełnosprawności, utrudniające im uczestniczenie w procesie dydaktycznym i wymagające dostosowania wymagań edukacyjnych. Nauczyciele zobowiązani do realizacji zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz indywidualizacji procesu edukacyjnego, którzy sięgną po tę książkę, znajdą w niej interesujący materiał i pomoc w pracy pedagogicznej. Chcąc dostosować wymagania edukacyjne do zróżnicowanych potrzeb psychofizycznych uczniów, nauczyciel jest zobowiązany poznać uczniów oraz przeanalizować dokumentację, która opisuje ich problemy.

Konstrukcja książki jest bardzo czytelna. Prezentowane są w niej sylwetki uczniów z najczęściej występującymi w szkołach masowych zaburzeniami: dysleksją, nadpobudliwość (ADHD), porażenie mózgowie, alkoholowy zespół płodowy (FAS), upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, autyzm, zespół Aspergera. W każdym przypadku omawiane są charakterystyczne zaburzenia w zakresie funkcji poznawczych, relacji społecznych, rozwoju emocjonalnego oraz rokowania w konkretnych przypadkach. Bardzo interesującą część stanowi przedstawienie typowych trudności szkolnych, na które napotykają uczniowie z omawianymi zaburzeniami.

Nauczyciel, który pragnie wspierać ucznia w jego rozwoju, nie powinien ograniczać się jedynie

do analizy problemów i trudności, ale powinien również odkryć mocne strony ucznia, a zatem te aspekty jego funkcjonowania, które pozwolą mu na osiągnięcie sukcesu na miarę jego możliwości. Jak tego dokonać? Poprzez wnikliwą i planową obserwację ucznia oraz zapoznanie się ze wskazówkami metodycznymi zawartymi w omawianej publikacji. Podane tu przykłady dotyczą indywidualizacji metod i technik stosowanych w pracy oraz dostosowania wymagań edukacyjnych do uczniów z określonymi zaburzeniami. Nauczyciele znajdą tutaj propozycje dotyczące różnych poziomów edukacyjnych i różnych przedmiotów.

Bardzo istotnym zadaniem dla nauczyciela jest analiza opinii i orzeczeń oraz umiejętność realizacji zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznych. W kolejnym rozdziale czytelnicy znajdą zatem przykłady takich dokumentów wraz z ich interpretacją i uwagami metodycznymi. Jest to bardzo przydatne, ponieważ – jak piszą autorki we wstępie – *Wskazania specjalistów są często trudne do przełożenia na język codziennej praktyki szkolnej, bywają wyzwaniem dla pomysłowości i intuicji nauczyciela.*

Książka „Mój uczeń pracuje inaczej” jest rodzajem poradnika sumującego wiedzę dotyczącą poszczególnych dysfunkcji i podsuwającego wzorce rozwiązań metodycznych. Polecam ją szczególnie tym nauczycielom, którzy po raz pierwszy pracują z uczniem wymagającym szeroko rozumianej indywidualizacji oddziaływań pedagogicznych. Jestem pewna, że będzie to jedna z pierwszych książek, która zmieni postrzeganie niepełnosprawności oraz zainspiruje do dalszych poszukiwań i zgłębiania wiedzy na ten temat.

Autorka jest konsultantem ds. pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Ciechanowie
